

Protokoll fört vid enskild föredragning

Social- och miljöavdelningen
Hälsa- och sjukvårdsbyrån, S3

Beslutande

Minister

Mats Perämaa

Föredragande

Hälsovårdsinspektör

Ulla-Liisa Latvala

Justerat

Omedelbart

.....

.....

Ärende/Dnr/Exp.

Beslut

Nr 4

Utlåtande om medlemsförslag
om "Ökad psykisk ohälsa bland
barn och unga" till Ålands
delegation i Nordiska rådet.

ÅLR 2017/2948

23 S3

Landskapsregeringen beslöt att till Ålands delegation i Nordiska rådet
avge utlåtande i enlighet med **bilaga 1, S317E04** om "Ökad psykisk
ohälsa bland barn och unga".

Dokumentnamn	Nr	Sidnr
UTLÅTANDE	23 S3	1 (3)

Datum	Dnr
16.5.2017	ÅLR 2017/2948

Ålands delegation i Nordiska Rådet
Ålands lagting
Pb 69
AX-22101 MARIEHAMN

Hänvisning

Er begäran om utlåtande 6/2017

Kontaktperson

Ulla-Liisa Latvala, tel. 018-25 265

Ärende

**UTLÅTANDE OM MEDLEMSFÖRSLAG
GÄLLANDE PSYKISK OHÄLSA BLAND
BARN OCH UNGA**

Ålands delegation har, på uppdrag av Nordiska rådet, bett om utlåtande från landskapsregeringen om medlemsförslaget A 1689/välfärd om ökad psykisk ohälsa bland barn och unga i Norden. Den socialdemokratiska gruppen föreslår att Nordiska rådet rekommenderar till Nordiska ministerrådet att utveckla möjligheterna för barn och unga i Norden, som lider av psykisk ohälsa, att få hjälp via nätet och att man lyfter fram positiva exempel från Norden där man arbetar med välfärdsteknologi att ge stöd via nätet. Även rekommenderas att forskning bedrivs inom ramen för psykisk ohälsa i syfte att hitta de metoder som lyckas ge bra stöd och hjälp för unga som mår psykisk dåligt.

Bakgrund

Landskapsregeringens instämmer att det är mycket viktigt att barn- och unga får hjälp och stöd så tidigt som möjligt. Speciellt de tidiga insatserna är viktiga och stödbehovet borde konstateras redan i dagvården. Man kan grovt uppskatta att en tredjedel av de barn som har psykiska problem under barndomen också har problem under ungdomsåren, och att en tredjedel av ungdomarna som har psykiska problem även har det i vuxen ålder (Ålands Folkhälsorapport 2015). Det är därför av flera anledningar viktigt att barn och ungdomar tidigt uppnår bästa möjliga hälsa. Ett nedsatt hälsotillstånd redan i livets början kan betydelse för individens hela framtid.

När det gäller ungdomar kommer det fram i den nationella Hälsa i skola - undersökningen att på Åland som, i hela Finland, finns det likheter i ungdomarnas och speciellt unga flickornas psykiska ohälsa. I undersökningen år 2015 hade 12 % av pojkar måttlig eller svår ångest i Ålands Yrkesgymnasium. Motsvarande siffra för flickornas del var 33

%. Även i Ålands Lyceum kände 22 % av flickorna måttlig eller svår ångest men för pojkarnas del var situationen bättre (5 %).

Varför flickorna mår så mycket sämre kan delvis förklaras av yttre faktorer. I det Nordiska toppmötet om ungdomarnas psykiska hälsa i februari 2017, lyfte Norges hälsodirektoratets chef *Camilla Stoltenberg* vissa orsaker till unga tjejers psykiska illamående:

- Alkohol och narkotika missbruk
- Attityd till kropp och utseende
- Attityd till skola, utbildning och prestationskrav (mest unga tjejer)
- Digitala/sociala medier
- Individualisering

Unga flickor upplever en dubbel stress: De ska vara duktiga i skolan och samtidigt ska de leva upp till en traditionell kvinnoroll, vara attraktiva och feminina.

Stödformer på Åland

Barn och ungdomar i Norden, liksom på Åland, har tillgång till en bra förebyggande hälsovård och en högt utvecklad sjukvård vilket har lett till att många riskfaktorer har kunnat minimeras. I den offentliga sektorn finns psykiatrisk jourtelefon dit man kan ringa dygnet runt. Vidare finns det barn- och ungdomspsykiatriskamottagning och en speciell mottagning för de som har ätstörningar (Treat). För studeranden på gymnasialstadiet finns Studerandehälsan som tar emot alla grunder och skolorna har skolpsykologer.

Inom tredje sektor har Rädda Barnen r.f. samlat information på deras hemsida om olika telefonnummer, e-postadresser och chattar som är till för att hjälpa barn och ungdomar som vill ha stöd. "Fältarna" träffar ungdomar på stan och i skolorna och ordnar olika aktiviteter. De arbetar förebyggande med ungdomar i ålder 13-17 år. "Fältarna" fungerar även som bollplank för föräldrar. Vid akuta situationer så som problem och våld hemma kan barnen övernatta i skyddshem. Det finns även en beroendemottagning dit man kan ringa om man vill ha hjälp med egna problem eller problem i familjen.

Åland har inte egna nättjänster att erbjuda i dagens läge. Däremot har landskapet ordnat så att åländska barn och unga erbjuds möjligheten att kontakta Barns Rätt i Samhället (Bris) i Sverige via telefon, mejl eller chatt. Barnrättsorganisation Maskrosbarn i Sverige som ger stöd helt gratis till barn och unga har med god vilja gett ålänningarna möjlighet att få hjälp via nätet eller via telefonsamtal. Barn och unga har möjlighet att få kontakt 10 gånger med samma kurator. Nationellt har åländska ungdomar möjlighet att kontakta den finlandssvenska chatten, "Sluta panta" och chatta online med professionella inom ungdomssektorn.

Slutsats

Forskning är nödvändigt för att utveckla nya former av behandlingar och stödformer. För tillfället saknas det mycket kunskap och man borde rikta forskningen först och främst till unga tjejernas psykiska ohälsa. Det saknas longitudinell forskning där man följer upp barn och unga. Om man vidareutvecklar möjligheterna för barn och unga i Norden som lider

av psykisk ohälsa att få hjälp via nätet behöver det kvalitetsgranskas kontinuerligt. Det viktigaste är dock att satsa på förebyggande insatser och riktade åtgärder för barn och ungdomar som har det svårast. Ett nordiskt utbyte av fungerande interventionsmodeller är för Ålands del värdefullt.

Minister

Mats Perämaa

Hälsovårdsinspektör

Ulla-Liisa Latvala